

37.1 Van het bestuur.

Namens alle bestuursleden en medewerkers van de Oudheidkamer Rhoon en Poortugaal wil ik u allen een gezond en gelukkig nieuwjaar toewensen.

Een nieuw jaar is altijd weer een moment om even achterom te kijken, zo ook voor het bestuur van de Oudheidkamer.

2023 was een jaar waarin we 517 bezoekers hebben mogen ontvangen verdeeld over de tentoonstellingen Straatfotografie en Dagelijkse kost. Onder de bezoekers een grote groep die zich van te voren had aangemeld. Zij hebben zichtbaar genoten van een diapresentatie en een rondleiding door de Oudheidkamer. Op zaterdag 23 december hebben we 's avonds de deuren opengezet voor een herdertjestocht die georganiseerd was door de Protestantse Gemeente in Poortugaal. Ruim 100 kinderen hebben een stempeltje voor hun stempelkaart in de Oudheidkamer opgehaald. De tocht voerde de kinderen langs meerdere locaties in het dorp.

Uiteraard zijn we al bezig om de volgende tentoonstelling voor te bereiden, dat is altijd weer een uitdaging. We hebben diverse ideeën waaronder een idee waar we u bij nodig hebben. Wij willen voor u een vitrine en/of fotobord beschikbaar stellen waar u uw eigen tentoonstelling kunt inrichten. Heeft u een bijzondere verzameling en wilt u die graag bij ons tentoonstellen, neem dan contact met ons op zodat u in overleg met ons een stukje Oudheidkamer ter beschikking gesteld krijgt. Zoals het zich nu laat aanzien en als er voldoende belangstelling voor is, gaan we dit in 2025 realiseren.

Helaas hebben wij op 22 september j.l. bericht gekregen dat één van de oprichters van de Oudheidkamer, de heer Izak Konings, is overleden. Zie het in memoriam op de volgende pagina.

Al heel lang zijn wij op zoek naar nieuwe vrijwilligers, net als bij elke andere organisatie is het heel lastig om vrijwilligers te werven. Wij waren dan ook blij verrast dat na een oproep in De Schakel van 9 november zich enkele potentiële vrijwilligers gemeld hebben. Na een paar goede gesprekken is onze keus gevallen op Huib van Opstal en Erik van der Steen. Wij heten Huib en Erik van harte welkom in ons team en gaan uit van een fijne samenwerking.

Van onze donateur Betty Groshart kregen we het bericht dat de firma Groshart het predicaat koninklijk gekregen heeft. Over de historie en eigenaren van dit bedrijf heeft Roelof Dubel in Nieuwsbrief 6 een artikel geschreven.

Jan Klingens, voorzitter.

37.2 In memoriam Izak Konings

Op 22 september ll. kregen wij het bericht dat ons oud bestuurslid en medeoprichter van de Oudheidkamer Rhoon en Poortugaal Izak Konings op 93 jarige leeftijd is overleden.

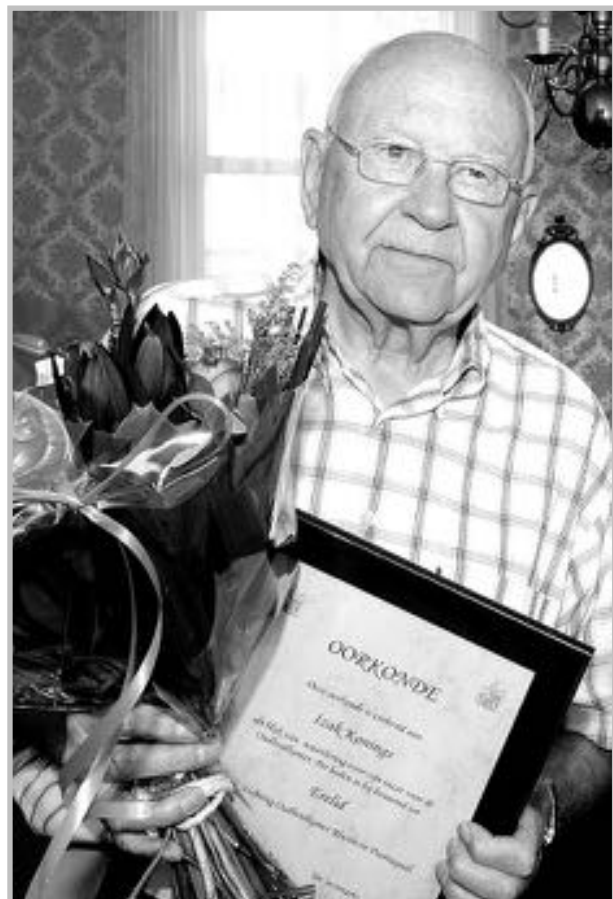
Izak was vanaf de oprichting van de Oudheidkamer in 1988 tot januari 2018 actief als bestuurslid en gedurende lang tijd als penningmeester. Voor zijn vele werk werd hij in 2010 benoemd tot erelid van de Oudheidkamer. Ook was hij vele jaren actief bij P.S.V. Poortugaal, de plaatselijke voetbalvereniging, waar hij eveneens erelid was. Zij hebben hem herdacht tijdens de thuiswedstrijd op 2 oktober 2023 met een indrukwekkende minuut stilte.

Izak was een aimabele man met veel humor die veel voor de Oudheidkamer heeft betekend.

Na het overlijden van zijn vrouw Alie in 2020 heeft Izak nog een aantal jaren in het Zorgcentrum Hooge Werf gewoond. Zijn dood, hoezeer ook betreurd, kwam gezien zijn hoge leeftijd, daardoor niet geheel onverwacht.

Wij gedenken hem met veel respect.

Arie Beukelman, vice voorzitter

37.3 Van de redactie en wat voorafging aan het volgende artikel

Bij de redactie van de vorige Nieuwsbrief ontstonden er leuke discussies welke foto er nu wel en welke foto niet geplaatst moest worden bij het artikel van Roelof Dubel over de zalmvisserij. Een foto met aardbeienplukkers had volgens een enkeling niets met de zalmvisserij te maken, volgens de ander was de foto van toegevoegde waarde omdat Wim Versteeg en zijn dochter op de foto staan. Omdat het artikel over Wim Versteeg ging, en over wat hij na de zalmvisserij is gaan doen, is de foto toch geplaatst met de volgende brief van een donateur tot gevolg.

Geachte redactie,

Sinds enige tijd ben ik ook donateur van uw Oudheidkamer. Jarenlang was ik actief bij Stichting Historisch Genootschap (omdat Charlois mijn geboorteplaats is) waar ik na 17 jaar geen voldoening meer vond. Wel heb ik met enige gelijkgestemden nog enige jaren presentaties in de Nieuwe Nachtegaal op Charlois gehouden. Sinds enige jaren ben ik nu verbonden met het Historisch Genootschap Hoogvliet omdat ik daar inmiddels al 50 jaar woon. Ook Pernis draag ik een warm hart toe omdat twee broers van mijn moeder zich er al vroeg vestigden en ik er regelmatig kwam. Waarom dan beland bij Oudheidkamer Albrandswaard? Simpel uiteindelijk kwam mijn moeder van Rhoon, dochter van Arij Boender en Arendje Leentfaar. Hoewel mijn moeder dus op Charlois belandde, bleef het grootste deel van haar broers en zussen op Rhoon. Naar mijn opa Arij ben ik tenslotte ook benoemd om verder officieel als Arij Wols door het leven te gaan. Al heb ik hem nooit gekend. De naam 'Harry' heb ik te danken aan mijn zuster Arendje (Aad of Atie Lührman-Wols) die vlak na de oorlog de Canadese soldaten vaak met die naam tegenkwam. Maar ook Poortugaal is net zo belangrijk want mijn overgrootvader, ook een Arij, woonde daar en was er lang brievenbesteller en zoals blijkt ... huisknecht bij een familie Schepman te Rhoon. Dit getuige een bedankstukje dat hij in 1888 schreef aan een mevrouw en familie Schepman voor de hartelijke en stoffelijke bewijzen hem getoond vanwege zijn 25-jarige dienstverband (zie de stamreeks Johanna Boender 1600-1993 door A.M. de Jonge). En laat ik nu mijn moeder Arendje opeens ontdekken in de Nieuwsbrief 36 van juni 2023.

Wat toevallig dat ik ineens mijn moedertje als kind met een tips op de foto zie staan.

Tussen de aardbeienplukkers op het land van Aart Groeneboom aan de Albrandwaardseweg, zit ze als 4e van rechts onderaan, naast de daar genoemde Aria Versteeg, de voormalige zalmvisser. Deze foto ken ik maar al te goed omdat wij hem thuis ook hadden, echter niet zo gaaf als deze. Want dit inmiddels 77-jarige ventje was toen hij zo'n zeventig jaar terug ziek op bed lag, dringend op zoek naar enige afleiding. Er was een prikpen en er waren wat oude ansichtkaarten. Langs de randen van de afbeeldingen erop kon je ze uitprikken. Helaas viel ook de foto met de aardbeienplukkers in handen van deze onbenul en in korte tijd zag deze er niet meer uit.

Grappig genoeg was me tot nu toe de naam Schepman, genoemd door mijn overgrootvader in voornoemde Stammenreeks, me niet opgevallen. En dat brengt me bij mijn tante Johanna Boender. Nee niet die Johanna die genoemd wordt op de voorpagina van de Stammenreeks. Zij waren wel nichten.

Helaas zal ik nooit weten hoe hecht de banden met de bekende familie Schepman waren, hoe lang en in welke verhouding tot elkaar, jammer. Maar toch kom ik door een bepaald onderzoek erachter dat er 44 jaar later toch ook een band was. Mijn echte tante Johanna Boender, de dochter van Arij van Arij. Net als haar opa, de huisknecht sprak ze haar genegenheid ten opzichte van een mevrouw Schepman uit. De relatie tot de familie Schepman werd bevestigd door een advertentie die ik in Delpher, het grote kranten/tijdschriften archief, ontdekte. Mijn tante Johanna die haar Mejuffrouw Margaretha Catharina Schepman met een rouwadvertentie eerde in de Nieuwe Leidsche Courant. Deze 'Cato' ligt begraven in Rhoon volgens de genealogie.

Links op de foto Johanna Boender, in het midden haar zuster Rookje en rechts zuster Leens.

De aanduiding rentenierster zal ongetwijfeld op een redelijk te beheren vermogen duiden en verklaart wellicht waarom ze eerder haar dienstbode Johanna zo ruimhartig bedacht had. Haar steen is er nog steeds, zoals hier te zien is.

De vader van Cato was Anthony Marius Hendrik Schepman. Hij was burgemeester van Rhoon. Dat werd hij op 14-05-1852, op 01-01-1856 en op 01-01-1862 werd hij herbenoemd. Ook hij was rentmeester van diverse zaken, dus van een gegoede familie kun je wel spreken. Een foto die ik tussen de Boenderverzameling ontdekte, verklaart wellicht enigszins het dienstbode zijn.

Drie zusters, die meen ik hier gekleed zijn in de outfit destijds van een dienstbode. Dit toont aan hoe dom het is je ouders niet leeg te vragen over het verleden en dat verleidt tot speculeren.

Toch vanuit de geschiedenis is het markant dat juist deze drie zusters kennelijk hun diensten aanboden aan gegoede families.

De dertien kinderen waren:

Johanna	Geboren op 03-03-1889 overleden op 06-08-1965
Jaapje	Geboren op 27-02-1890 overleden op 15-01-1973
Cornelis (Cor)	Geboren op 12-02-1891 overleden op 29-01-1973
Rookje	Geboren op 12-09-1892 te Rhoon overleden 31-12-1959
Arij	Geboren op 10-09-1894 overleden op Pemis op 01-11-1950
Wilhelmina (Mien)	Geboren op 12-04-1896 overleden op 05-02-1947
Leentje (Leens)	Geboren op 09-07-1897 overleden op 22-02-1977
Leendert (Leen)	Geboren op 12-04-1900 overleden op 30-10-1989
Maria (Marie)	Geboren op 22-02-1902 overleden op 22-12-1925 (Poortugaal)
Pietje (Nel)	Geboren op 20-12-1903 overleden op 06-04-1972
Huibrecht (Huib)	Geboren op 27-08-1905 overleden op 21-05-1945
Arendje (Zus)	Geboren op 08-09-1908 overleden op 14-03-1988
Pieter Marcelis	Geboren in ??-06-1911 overleden op 03-11-1983

Waarom vond ik dit opvallend? Ik heb geen idee waar tante Johanna werkte. Was dat Rhoon? Waarom schreef ze in de Leidsche Courant haar advertentie, waarop Voorburg vermeld stond? De

andere zuster Rookje vestigde zich later in diezelfde contreien Voorburg en Voorschoten en trouwde daar een boomkweker. Leens, de derde zuster, kwam niet ver daar vandaan in Den Haag terecht en huwde een ambtenaar. Hadden zij allen een dienst huis in die omgeving?

Waarom dit nu mijn aandacht opwekte, was het volgende. Mijn tante Johanna was dus de oudste in het gezin van 13 kinderen van Arij Boender en Arendje Leentfaer en er woonde volgens mijn moeder ook nog de doofstomme oom Leendert Johannes Boender in huis, die schoenmaker was. Dit heb ik dus puur uit mond op mond overlevering. Het gezin woonde, zoals moeder in mijn jeugd vertelde, even verderop na de bocht in de Zantelweg. Wat ze echter verzuimde te vertellen en wellicht aannam dat ik dat wel wist, was dat ze de laatste jaren voor ze trouwde aan de Zantelweg 10 (thans 47) woonde. Opoe Boender-Leentfaer overleed al in 1929, nog geen 63 jaar oud en opa Arij overleed in 1942 en werd net zo oud als ik nu ben, n.l. 77. Hij was vriendwerker, wat natuurlijk naar mijn mening ook seizoenswerk was, en volgens mijn moeder knipte hij ook kinderen met de bloempot op. Maar moeder was een grapjas, dus zeker ben ik er niet van. Daarom kom ik nu terug bij 'het huis' van Zantelweg 10 en thans 47 en niet meer bewoond door mijn familieleden. Maar voor mij voelt het in zekere zin als een 'familiehuis'.

Zantelweg 10, later 47, nog in de luiikenperiode

Waarom? Simpel. Allang wist ik dat tante Johanna ooit een som gelds ontving van de familie waar zij trouw diende. Dat moet ruim voordat 'Cato' overleed geweest zijn en of zij die beloning van deze Cato of de familie Schepman ontving, kan ik nergens duidelijk vinden.

Wel de bouwtekeningen waarop de opdrachtgeefster Johanna Boender staat en de uiteindelijke koopakte nota bene officieel getekend in het 'Regthuys' in Charlois, waarop ik nota bene de naam van Joor Verduyn zie staan die daar ook een etablissement/café had. Het huis kostte destijds fl. 2.700,- en dat zal in dat jaar 1927 een flink bedrag zijn geweest. Vreemd is dat het huis jarenlang bouwjaar 1920 bij het kadaster/WOZ toonde. Nadat ik hen een kopie had gestuurd van de voornoemde bescheiden is het alsnog in 1927 veranderd. Tante Johanna bleef ongehuwd en kinderloos, maar zorgde na het overlijden van haar zus Mien en haar man Jan, die toevallig ook Boender heette, voor hun twee kinderen Wout en Ank. Die woonden bij haar in. Later woonden nicht Ank en haar man Jaap de Waard in bij tante Johanna. Toen tante Johanna in 1965 overleed, kreeg Ank het huis. Zij en haar man besloten er niet te gaan wonen, want het huis was toch wel aan modernisering toe die een aardige som geld ging kosten. Het werd verkocht, maar bleef in zekere zin in de familie.

Mijn zuster, Arendje (Wols) van Arendje Wols-Boender (mijn moeder) van Nieuwsbrief 8 nr. 37

Arendje van Arendje van Arendje – links Arendje Boender-Leentfaar, midden Arendje Wols-Boender en rechts Arendje Lührman-Wols

Arendje Boender-Leentfaar (mijn opoe) kocht het samen met haar man Nico Lührman. Dus liep ik nog steeds met regelmaat het pand aan de Zantelweg (nr. 47 inmiddels) nog 58 jaar binnen. Het huis waar ooms en tantes kwamen en mijn grootouders woonden.

*Links tante Johanna Boender en rechts tante Rookje Bouw-Boender.
In het midden opa Arij Boender, naar wie ik vernoemd werd.*

Opoe Boender mocht niet lang genieten van het nieuwe huis in 1927, zij overleed al in 1929.

Foto's blijven de stille getuigen daarvan. En al die jaren was het niet tot me doorgedrongen dat mijn moeder tot haar huwelijk in 1932 er ook gewoond had. Zoals genoemd, woonden mijn zwager en zus er 58 jaar totdat mijn zuster als laatste van de 2 overleed in maart 2021. Dat betekende tegelijkertijd het einde van het familiehuis. De nalatenschap bepaalde dat de opbrengst van het huis over enkele goede doelen werd verdeeld. Het was 94 jaar lang onderdeel van veel en fijn familieverkeer. Mijn kleinkinderen logeerden er bij tante Atie, mijn dochter plukte er jarenlang bessen, zoals die vroeger al in de tuin van tante Johanna groeiden. Inmiddels is het huis, en dat was hard nodig, grondig aangepakt en geniet een jong gezin van hun bezit. Met veel plezier kwam ik er 77 jaar lang bij respectievelijk tante Johanna en Aad en Nico, mijn zus en zwager. Nog vaak fiets ik er met gevoelens van nostalgie langs, maar met de hoop dat het huis nog jaren plezier verschaft aan haar nieuwe bewoners.

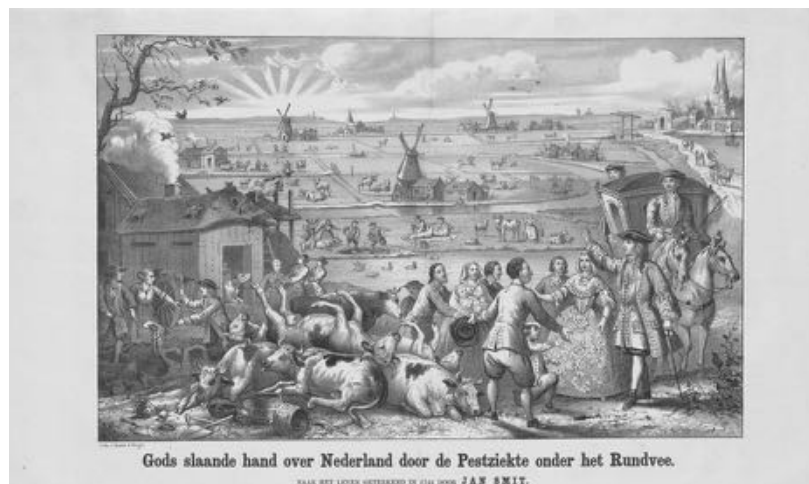
Harry Wols, donateur.

37.4 Runderpest

In de zomer van 1713 brak op het Utrechtse platteland de runderpest uit, een nog vrijwel onbekende veeziekte. Duizenden runderen bezweken aan de epidemie die tot 1720 duurde. Alleen in 1714 stierven er in ons land al 2 à 300.000 runderen aan de veepest. In 1744 kwam er een nieuwe uitbraak van de ziekte die tot 1764 duurde, de ziekte "Pester Bovina" werd veroorzaakt door een virus, de besmette runderen kregen hoge koortsen en etterachtige ontstekingen en overleden binnen 10 dagen.

Ook in mijn familie kreeg men te maken met de veepest, op Hoeve de Grootte Beer op de Beerenplaat onder Oud-Beijerland woonde overgrootvader Jacob Beukelman, getrouwd met Maria Vermaat van de Brakelstee aan de Spuidijk onder Nieuw-Beijerland. In 1841 overleden aan de veepest bij Jacob Beukelman van de 100 koeien er 27 en in 1842 nog eens 18. Ook bij zijn broer Jan Beukelman onder Heenvliet heerste de veepest. De Brielsche Courant meldde het volgende: "Bij den Landman Jan Beukelman moet de ziekte al vrij hevig zijn".

In 1865 brak in Engeland opnieuw de runderpest uit, in die zomer kwam er een besmet koppel van 20 ossen uit Engeland in Rotterdam, het gevolg was dat in augustus 1865 de eerste besmettingsverschijnselen de kop op staken. In de week van 7 tot 14 oktober deed zich het eerste ziektegeval in de gemeente Poortugaal voor; er was geen spoor te vinden waarlangs de besmetting kon zijn aangebracht.

Op 30 december 1865 bericht de veearts te Barendrecht dat de ziekte in Rhoon op twee nieuwe stallen is uitgebroken. Te Poortugaal is de toestand ongunstig, het karakter van de ziekte is in die plaats kwaadaardig, de meeste aangetaste beesten zijn verloren gegaan, aldus de Staatscourant van 30 december 1865. In Ridderkerk werd een schuur gebouwd om zieke dieren in te verplegen! Waren er dan middelen om de dieren beter te maken vraag je je af?

In de Nieuwe Rotterdamsche Courant werd een bericht uit het Tielsch Weekblad overgenomen: "Van geachte zijde deelt men ons het volgende middel tegen de runderpest mede, hetgeen reeds met goed gevolg is aangewend:

Men neemt 12 flesschen water en 1/2 kop lijnzaad die men te zamen laat koken; men voegt daarbij 36 drachmen zeezoutzuur en 10 ons stroop, nadat dit ook gekookt is roert men dit alles goed dooreen. Hetgeen het water door het koken verdampt, wint men door de stroop. Hiervan geeft men elk beest driemaal daags een flesch terwijl men het beest eerst moet laten, indien men bevreesd is dat de ziekte zou kunnen komen, hetgeen men kan merken indien het beest branderig is."

Uit het wekelijks overzicht in de Staatscourant van het verloop der veepest in de provincie Zuid-Holland bleek dat in de periode van 8 tot 14 oktober 1865 er in 45 gemeenten 684 runderen aangetast waren, er 111 gestorven waren, 116 runderen werden afgemaakt en 67 runderen hersteld waren.

In de week van 22 tot 28 oktober 1865 zijn aangetast 678 runderen, 133 gestorven, en 133 runderen afgemaakt, hersteld 77 en nog ziek 335 runderen. Het gemeentebestuur van Middelharnis had besloten een wagen te laten maken om zieke runderen te vervoeren.

In de Rotterdamsche Courant van 14 februari 1867 verscheen het volgende bericht:

Rhoon 13 februari. — Gisteren brak de veeziekte alhier uit op den stal van H. Disch, bij de Tolbrug. Reeds vroegtijdig was de heer Burgemeester daar ter plaatse, vergezeld van den veearts en veldwachters; terstond werd besloten tot de afmaking en begraving van al het vee, waarvan 20 stuks nog gezond waren. Toen men tot de uitvoering wilde overgaan, stuitte men op eene moeilijkheid, waarop men niet was voorbereid. Een 200tal arbeiders namelijk had zich verzameld en dreigden tot gewelddadigheden over te gaan, wanneer men het gezonde vee afmaakte, waardoor men genoodzaakt werd te wachten, tot dat de hulp der militaire magt was ingeroepen. Heden arriveerden 30 man, maar weder was eene groote massa volks op de been, zoodat men bij de afzending van dit bericht nog niet tot de afmaking was overgegaan.

Op 7 maart 1867 vertrok er uit Delft een detachement van 1 officier en 39 onderofficieren en manschappen naar Rhoon ter handhaving van de verordening tegen veeziekte.

Het afmaken van het vee is verder zonder stoornis afgelopen. De menigte kon zich er echter niet in schikken dat men den "Lieven Heer de handen wilde binden."

Op 10 maart was het detachement weer terug in Delft, en was in Rhoon de rust weergekeerd.

Boerderij Hendrik Dits met naastgelegen herberg bij de Tol.

Hendrik Dits junior, geboren 1 april 1814, zoon van Hendrik Dits en Margaretha van Veen, had na het overlijden van zijn vader op 7 februari 1848 de boerderij aanbedeeld gekregen. Hendrik Dits was in 1835 getrouwd met Hendrika van Deursen, tapster.

Volgens de Landbouw Courant van 3 januari 1866 waren alleen in Zuid-Holland 9.979 runderen gestorven en afgemaakt.

In dezelfde periode in 1866 heerste in Nederland ook een cholera epidemie, er stierven ten minste 21.000 mensen aan deze ziekte.

De runderpest eindigde in 1867, de laatste uitbraak van de runderpest was in 2001 in Kenia, sinds 2007 is de ziekte nu wereldwijd uitgeroeid.

Arie Beukelman, bestuurslid.

Gezonde Kinderen.

Het wel en wee van de kinderen gaat iedere rechtgeaarde moeder ter harte, en niets blijft onbeproefd waar het geldt de gezondheid te bevorderen, of den kinderen de noodige veerkracht te geven. In één opzicht wordt echter veelal gefaald, en dat is op het punt van de dranken, die men het kind dagelijks geeft. Veel te veel geeft men ook aan de kinderen koffie en thee, die volstrekt niet voeden, maar wel de zenuwen verslappen. De kracht der gewoonte is hieraan zeker schuld. Geeft aan de kinderen toch liever VAN HOUTEN'S CACAO, die door de geneeskundigen niet alleen voor kinderen maar ook voor volwassenen, zoozeer wordt aanbevolen. VAN HOUTEN'S CACAO is veel smakelijker, voedend en licht verteerbaar en gemakkelijk klaargemaakt. Duur in het gebruik is VAN HOUTEN'S CACAO ook niet. De kinderen gedijen daarbij en houden er van en ook bij veelvuldig gebruik blijft het smaken.

Ook Van Houten's Chocolade is
voor kinderen aan te bevelen.

Ze wordt verkocht in Tabletten, Reepen, Flikjes, en Croquetten. — Ze is de fijnste *Chocolade*.

37.6 Een dagje uit

Mijn vader, Bastiaan Anthonie (Bas) Dubel, geboren en opgegroeid in Rhoon (1890-1976), had verkering met Neeltje Hoogendorp, geboren en opgegroeid in Pernis (1891-1988), overleden in Rhoon. Beiden waren zij lid van de Gereformeerde Zangvereniging in Pernis. Dat kwam waarschijnlijk doordat de oudste broer van mijn vader, Cornelis Dubel, wonend in Pernis, dirigent was van dat koor. Hij zal misschien tegen zijn broer Bas gezegd hebben: wordt lid van mijn koor, we hebben nog een "bas" nodig. Mogelijk is op die zangvereniging de vonk tussen mijn toekomstige ouders overgeslagen. In 1910 ging deze club een dagje uit. Dat zal waarschijnlijk op een christelijke feestdag geweest zijn, b.v. Hemelvaartsdag, andere vrije dagen of vakanties bestonden in die tijd nog niet en op zondag was zoiets in een gereformeerde gemeenschap niet toegestaan.

De trip ging als volgt: Omdat er nog geen autobussen of touringcars waren, ging men eerst met de Pernisse boot naar Rotterdam. Pernis had een vaste veerdienst met Schiedam en Rotterdam: aanlegplaats kade De Boompjes. Vandaar moesten ze een stukje lopen naar het Maasstation, dat lag net oostelijk van de Willemsbrug, enige honderden meters. Daar heet het nu Maasboulevard. Dan met de trein naar Arnhem, waar ze werden opgewacht door een "jan plezier", een grote door paarden getrokken wagen, waar zo'n grote groep mensen in kon, een soort paardentram. Daarmee reden ze de hele dag door Arnhem onder leiding van een gids en werden diverse bezienswaardigheden bezocht, o.a. Park Sonsbeek met de bedriegertjes. Heel lang zal die dag niet geweest zijn, twee keer de reis Pernis-Arnhem ging er af.

De hele reis, all inclusive, kostte *f* 1,-- per persoon. Niet duur, toch waren er koorleden die die ene gulden niet konden betalen en dus niet mee konden. Zo weinig was het nu ook weer niet; *f* 1,-- was ongeveer het dagloon van een arbeider. Even iets over deze foto:

de strohoedjes die de meeste dames droegen, werden speciaal bij dit soort gelegenheden gedragen en werden "matelootjes" genoemd.

Nog iets: De langste man staande op de achterste rij was mijn vader Bas Dubel en nr. 9 van links achterste rij dames mijn moeder Neeltje Hoogendorp. Foto gemaakt in Arnhem.

In 1936 ging een groep van 31 personen, voor een groot deel wonend aan het Molenend in Rhoon (Dorpsdijk noord) en voor een groot deel familie van elkaar met enige vrienden en kennissen, een bustocht maken naar Valkenburg in Limburg. Het was in de grote crisistijd. Het waren overwegend arbeiders, een keuterboertje, een tuinder en iemand met een kruidenierswinkeltje. Het waren allemaal mensen die het niet breed hadden, toch zien ze er op de foto piekfijn uit, in het zondagse pak. Ik weet niet wat het kostte, ik denk misschien een gulden of vier p.p.; het dagloon van een arbeider.

De foto is gemaakt in Valkenburg vóór de imitatie-kolenmijn, waarop ook de gids staat die hen had rondgeleid in de mijn. Piet van Opstal (rechts achter met pet), zijn zwager Teun Moret en Dirk Moret Tzn. woonden ongeveer tegenover molen "t Hert" in woningen die gebouwd waren op de plek waar vóór die tijd de boerderij "Molenzicht" gestaan had. Een jongere zuster van Piet van Opstal,

Pieterella (Pietje) gehuwd met Marius Vermaas, woonde een eindje verder richting Pernis aan de Slotsedijk. Zij heeft mij de foto en de gegevens verstrekt. Pieterella Vermaas-van Opstal is 104 jaar geworden, overleden in "De Klepperwei" in Rhoon, mogelijk de oudste inwoner van Rhoon tot dan toe.

Wat het reisje betreft vraag ik me af hoe ze het voor elkaar kregen in één dag heen en weer naar Valkenburg te rijden. De afstand was toen zeker 225 à 250 km., er waren nog geen autowegen van betekenis, de bussen van toen waren ook nog niet wat ze nu zijn. Het was dus 's morgens zeer vroeg weg, in Valkenburg snel de kolenmijn bekijken, misschien even wat eten, een foto maken en weer terug, 's avonds laat thuis, zo goed als de hele dag in de bus zitten. De wandelstokken werden speciaal gemaakt voor de toeristen, die dan konden aantonen dat ze daar geweest waren. Het was een vermoeiende dag, maar blijkbaar goed bevallen want in 1946 heeft nagenoeg de zelfde groep het nog eens gedaan, misschien met een andere bestemming, dat weet ik niet, maar ook daar is een foto van.

De eerste jaren na W.O.II was de Nederlandse bevolking zo ontzettend blij dat de oorlog en de bezetting door de Duitsers voorbij waren, dat er een ware rage van feesten uitbrak, een soort sfeer als van koeien die in het voorjaar uit de stal in het weiland worden losgelaten. Een onderdeel daarvan waren dagreizen met een bus. Alle mogelijke verenigingen gingen een busreisje maken: zangverenigingen, mannen- en vrouwenverenigingen, jeugdverenigingen, schoolreisjes. Maar ook winkeliers organiseerden dagtochtjes voor hun klanten en een gepensioneerde hoofdonderwijzer organiseerde bustochten en zag een bus vol te krijgen door familie, vrienden en kennissen mee te vragen. Er waren togdagen in Hilversum van zendgemachtigden waar je met een bus heen kon, enz.

Ook de leden van de jeugdvereniging (12-16 jaar) van de gereformeerde kerk in Rhoon, waar ik ook bij hoorde, gingen een dag uit met de bus onder leiding van oudere leiders. Eén van die reisjes in 1947 ging als volgt: verzamelen bij de kerk in Rhoon, dan met de bus naar Schiphol, daar een foto maken van de groep bij een Superconstellation (vliegtuig). Maar omdat het stortregende bleven we in de bus, reden een stukje over het vliegveld en gingen verder naar Amsterdam, een stukje door de stad rijden. Dat kon toen nog met een bus. Daarna verder naar Zandpoort, daar iets drinken in of bij een restaurant (het was inmiddels droog geworden), eten (boterhammen moest je zelf meenemen). De jongens (de meesten) gingen voetballen op een veldje naast het restaurant (ja, voetballen natuurlijk). Wat de meisjes deden, weet ik niet. Dan weer verder naar Zandvoort, naar het strand, maar het was geen mooi weer, wel droog maar bewolkt en veel wind en tamelijk koud.

Er waren kinderen, misschien ook leiders, die badkleding hadden meegenomen, blijkbaar was er van tevoren gezegd dat we ook naar het strand zouden gaan, maar daar werd geen gebruik van gemaakt. Het enige vermaak wat er was, was de aanwezigheid van een duck, een door geallieerden achtergelaten landingsvaartuig, dat kon rijden en varen, een open bak met vooraan een glasscherm waar de bestuurder achter kon zitten, met een soort autostuurwiel voor de besturing. Met dit voertuig

kon je een tochtje op zee maken. Omdat er verder weinig te beleven was ging ongeveer driekwart van de groep, ca. 30 personen, een vaartocht maken; 28 kinderen, 2 volwassenen, één leider en de echtgenote van één van de leiders.

We reden van het strand af, de door de harde wind hoge branding in. De golven sloegen tegen het vaartuig en veel water sproeide over ons heen, we werden dus direct al nat. Na enige tijd waren we door de branding en kwamen in rustiger water, dat was beter. Maar toen sloeg het noodlot toe, de motor stopte er mee. Aangezien het ding met de schroef gestuurd werd, was het gelijk stuurloos en ging dwars op de golven liggen. De chauffeur- kapitein-stuurman gaf het stuur aan de enige aanwezige volwassen man, die zat toen met dat stuur in zijn handen te draaien zonder dat dat enig effect had. Hijzelf stapte over de voorruit, maakte het motordeksel open en ging in de motorruimte zitten morrelen. Gelukkig was het vloed, waardoor de duck langzaam naar het strand begon te drijven. Na verloop van enige tijd kwamen we weer in de branding met het gevolg dat het vaartuig door wind en de hoge golven van de branding steeds op zijn kant ging staan en sloeg het water over ons heen. Al spoedig had niemand nog een droge draad aan zijn lichaam. Dat die bak steeds schuin omhoog ging zodat je bang was er uit te vallen, was lang geen pretje, toch was er maar één kind dat huilde en dat was een jongen. Zo dreven we dan, door de vloed gedreven, langzaam door die golven naar het strand tot de wielen de grond raakten en hij niet verder ging. Toen kwam de reddingsbrigade in actie, dat waren drie of vier stevige mannen in waadpakken. We lagen in water van ongeveer een meter diep maar mochten niet zelf van de duck afspringen en het strand op lopen. We moesten persé door onze redders gedragen worden, dat duurde ook nog eens een uur, terwijl we daar zijknat in die bak zaten te wachten tot we aan de beurt waren. We moesten toch nog even lachen toen de enige volwassen vrouw aan boord weggedragen moest worden. Zij was nogal corpulent en toen de redder haar op zijn rug nam, kon hij haar niet houden en plonsten zij samen in de majum. Toen iedereen aan wal was, gingen we met de bus linea recta naar huis, maar dat was nog wel enige uren rijden. Het was dus avond en donker voor we thuis waren, dat kwam ook mede omdat men die natte mensen niet nog eens een stuk wilde laten lopen. We werden dus allemaal thuis gebracht.

Dit was ons dagje uit, het kostte acht gulden p.p., ongeveer een dagloon van een arbeider. Ja, ik was er ook bij, 15 jaar oud.

Foto van deze club een ander jaar gemaakt tijdens een uitje naar Nijmegen.

Roelof Dubel, bestuurslid.

37.7 Molenas

Wim Gé Warnaar, lid van de “Vereniging Vrienden Polders Albrandswaard”, stuurde ons een bericht door van de molenaar van de Kerkhovense Molen te Oisterwijk. Hieronder het bericht en de foto's.

L.S.,

De molen Buitenland van Rhoon werd rond 1709 gesticht en in 1910 afgebroken. In 1850 is voor de molen een nieuwe as gegoten door de firma Penn & Comp uit Dordrecht. In de jaren aansluitend is de as gestoken, echter is het exacte jaar niet bekend. In 1910 is de molen afgebroken en onder andere de betreffende as gebruikt om de Kerkhovense Molen in Oisterwijk weer op te bouwen na een brand.

Op dit moment is bij onderhoud de as tijdelijk in zijn geheel goed zichtbaar en is een viertal inscripties zichtbaar, waarvan drie naast de functie ook een naam vermelden. Omdat de as in 1850 is gegoten, moeten dit personen zijn die in dat jaar de betreffende functies vervulden.

Van de genoemde inscripties heb ik foto's bijgevoegd.

Met vriendelijke groet,

Leen Lagerwerf, Molenaar op de Kerkhovense Molen.

Inscriptie, Dykgraaf Groenenboom.

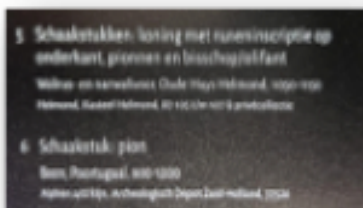

Inscriptie A. de Koning, A. Fonkert Heemraden.

37.8 Schaakstuk

Een e-mailbericht aan onze Oudheidkamer: *Afgelopen zondag bezocht ik in het Museum van Oudheden, in Leiden, de tentoonstelling over het jaar 1000. Daar stond een schaakstuk uit die tijd dat blijktbaar in Poortugaal is gevonden. Is daar bij jullie iets meer over bekend? Groet A Vélú.*

Niemand in onze Oudheidkamer weet hier iets van en ons is ook geen documentatie bekend over dit schaakstuk. Heeft u ooit van dit schaakstuk gehoord of gelezen laat het ons s.v.p. weten.

Foto's uit het museum van Oudheden te Leiden. Rechts het in Poortugaal gevonden schaakstuk uit ca. 1050-1150.

37.9 Cor Remmig overleden

Via De Schakel van 9 november 2023 hebben wij vernomen dat Cor Remmig, oud-medewerker van onze Oudheidkamer, overleden is op 29 oktober j.l. Cor werd 93 jaar. Cor heeft in het verleden diverse keren een tentoonstelling van ons opgefleurd met materiaal uit zijn museum.

Cor Remmig in zijn museum aan de Tijsjesdijk te Rhon. Foto Kor van Pelt